

1 Indledning

<i>Baggrund</i>	Baggrunden for denne rapport er de mange fundamentale teoretiske, metodiske og empiriske problemer, der er forbundet med indsamling og behandling af informationer til brug for integreret miljøplanlægning herunder belysning af samspillet mellem samfundsudviklingen og miljøforholdene.
<i>Integreret miljøplanlægning</i>	Integreret miljøplanlægning kan defineres som en proces, hvor man på den ene side løbende følger udviklingen i miljøkvaliteten og dennes sammenhæng med aktiviteterne i samfundet og på den anden side søger at tilrettelægge en hensigtsmæssig reaktion på de ændringer i miljøtilstanden og menneskers levevilkår, som er resultatet af den samfundsmæssige udvikling. Der er tale om en proces, der omfatter følgende elementer: <ul style="list-style-type: none"> • Identifikation og overvågning af miljøproblemer • Analyse af miljøproblemernes årsager og virkninger samt deres samfundsmæssige udviklingsperspektiver og miljøkonsekvenser • Konkretisering af samfundsmæssige og miljømæssige målsætninger på kort og langt sigt • Identifikation af handlemuligheder og konsekvensvurdering heraf samt forslag til prioritering af miljøindsatsen • Overvågning og evaluering af de gennemførte miljøforanstaltningers virkninger
<i>Systemtankegang</i>	Det er vigtigt, at disse elementer analyseres i en sammenhæng. Derfor er det nødvendigt, at det bagvedliggende informationsgrundlag er baseret på en systemmæssig tankegang, der sikrer, at informationer fra forskellige delområder er konsistente og så vidt muligt kan kobles. Det er ikke nogen enkel opgave at opbygge et sådant informationsgrundlag, og der findes ingen færdige systemer, hvori al information kan indpasses. I de følgende kapitler forsøges det imidlertid at anlægge en systemmæssig tilgang og at give eksempler på, hvorledes mange eksisterende data, informationer, modeller og analyser kan indpasses i en sådan tankegang.
<i>DPSIR</i>	Den såkaldte DPSIR-model er valgt som udgangspunkt. DPSIR beskriver de forskellige led i årsags-virkningskæden fra de samfundsmæssige drivkræfter (driving forces) over miljøpåvirkninger (pressures), miljøtilstandsændringer (states) og virkninger på levevilkårene (impacts) til de samfundsmæssige reaktioner (responses) herpå. Hensigten er, at skabe klarhed og overblik over DPSIRs anvendelsespotentiale samt at analysere modellens forskellige delelementer. Det er samtidigt hensigten, at det ved hjælp af DPSIR-tankegangen sikres, at det resulterende indikator- og miljøregnskabsystem ikke blot bliver et klassifikationssystem, men også et system, der kan belyse årsags-virkningskæder inden for området.
<i>En uafsluttet proces</i>	Et informationssystem til integreret miljøplanlægning er et værktøj, der bør skærpes, formes og udvikles gennem systemets anvendelse i forbindelse med den miljøpolitiske planlægningsproces. Dermed bør opbygningen og udviklingen af informationssystemet også betragtes som en proces, der strækker sig over tid. Det grundlag, der præsenteres i de følgende kapitler, skal ses i dette perspektiv.
<i>Et supplement</i>	Den tilgang til opbygning af informationsgrundlaget, som præsenteres her, skal ikke betragtes som en konkurrent til andre tilgange. Systembeskrivelsen og de skitserede metoder skal derimod ses som en indsats, der bygger videre på eksisterende data og informationer og sætter dem ind i en ny sammenhæng.
<i>Samfundsøkonomisk synsvinkel</i>	Da netop integreret miljøplanlægning er udgangspunktet, afspejler beskrivelsen en bevidst samfundsøkonomisk indfaldsvinkel til mange af problemstillingerne og be-

handlingen af disse. Dette skal på ingen måde ses som udtryk for at specifikke naturvidenskabelige analyser og informationer kan undværes, men blot at det samfundsøkonomiske aspekt er væsentligt i forbindelse med en overordnet forståelse af miljøproblemerne og mulighederne for at løse disse. Hertil kommer, at rapporten ikke i første omgang er udarbejdet i relation til projektvurdering og projektplanlægning. I stedet er der tale om en overordnet tilgang, hvor planlægningsaspekter og fastsættelse af politikgrundlag er i fokus. En lang række af de informationer og metoder, der beskrives i rapporten, vil dog også kunne anvendes i projekttanalytisk sammenhæng.

Rapportens opbygning Rapporten består af to dele.

Ex post I første del defineres integreret miljøplanlægning, og forskellige tilgange til organisering og analyse af informationer beskrives. DPSIR-modellen gennemgås, og der gives eksempler på, hvordan en lang række tilgængelige data og informationer passer ind i denne model. Udgangspunktet for første del er en *ex post* betragtning, hvor fokus hovedsagelig er rettet mod behandling af information om fortiden.

Ex ante I anden del anlægges i højere grad en *ex ante* betragtning. Fokus er her på, hvordan der opbygges et informationsgrundlag for fremadrettede analyser til brug for den integrerede miljøplanlægning. Konsekvensanalyser og prioriteringsmetoder er nøgleordene i den sammenhæng.

De enkelte kapitler Rapportens enkelte kapitler indeholder følgende.

Kapitel 2 indledes med en definition af integreret miljøplanlægning og en systemmæssig tilgang til behandling af denne beskrives. Forskellige faser i erkendelsen af miljøproblemerne og i den tilhørende miljøpolitik behandles. Endelig gives en oversigt over forskellige miljømæssige funktioner og værdier.

I kapitel 3 ses på forskellige informationsniveauer og på måder, hvorpå informationer kan organiseres. Efter at indikatorbegrebet er behandlet, gennemgås konkrete indfaldsvinkler til dataorganisering på miljøområdet: medier, sektorer og temaer. Fordele og ulemper ved anvendelsen af miljøindeks beskrives. I kapitlets sidste afsnit gives en oversigt over tankegangen bag og opbygningen af grønne nationalregnskaber.

Emnet for kapitel 4 er DPSIR-modellen. DPSIR betragtes først fra forskellige synsvinkler - som begrebsmæssig model, som klassifikationssystem og som dynamisk model til årsags-virkningsanalyse. Dernæst gennemgås de enkelte led i DPSIR-kæden ét for ét. Gennemgangen tager i hvert enkelt tilfælde udgangspunkt i en afgrænsning af det pågældende område, og der gives dernæst eksempler på hvilke data, der kan benyttes til beskrivelse af området.

Kapitel 5 sætter fokus på konsekvensanalyser. Emnerne inden for dette område omfatter projektrelaterede analyser, livscyklusanalyser, input-output analyser, miljøøkonomiske modeller, miljømodeller samt risiko- og usikkerhedsanalyse.

Kapitel 6 handler om prioriteringsmetoder. Med udgangspunkt i en beskrivelse af cost-effectiveness analyser, cost-benefit analyser, fordelingsanalyser, multikriteriebeslutningsmodeller, bottom-up og top-down analyser beskrives forskellige elementer i opbygningen af en strategi for prioritering, og hvorledes der kan følges op på beslutningstagen i form af *ex post* analyser. Dermed knyttes afslutningsvis en forbindelse til den *ex post* orienterede behandling af informationsgrundlaget i rapportens første del.

Kapitel 7 indeholder en sammenfatning af rapporten.